ISSN 0132-5930

Барвінок

ЖУРНАЛ ЦК ЛКСМУ ТА РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ РАДИ ВСЕСОЮЗНОЇ ПІОНЕРСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІМЕНІ В. І. ЛЕНІНА ДЛЯ ШКОЛЯРІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ
Журнал нагороджений Почесною Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР

1 • 1982

ЗА ЛИСТКОМ КАЛЕНДАРЯ

Січень

1 — **НОВОРІЧНЕ СВЯТО**

Знову світяться на ялинках яскраві вогні, а Кремлівські куранти сповістили про прихід Нового року. Радісно зустріли це свято усі радянські люди. Бо вагомі їхні трудові здобутки у першому році одинадцятої п'ятирічки. Не стояли осторонь і жовтенята — добре вчилися, а ще вирощували кролів, збирали лікарські трави, колоски в полі... Весело кружляти їм у карнавальних хороводах в оточенні Діда Мороза і Снігурочки.

Радісних вам канікул, друзі!

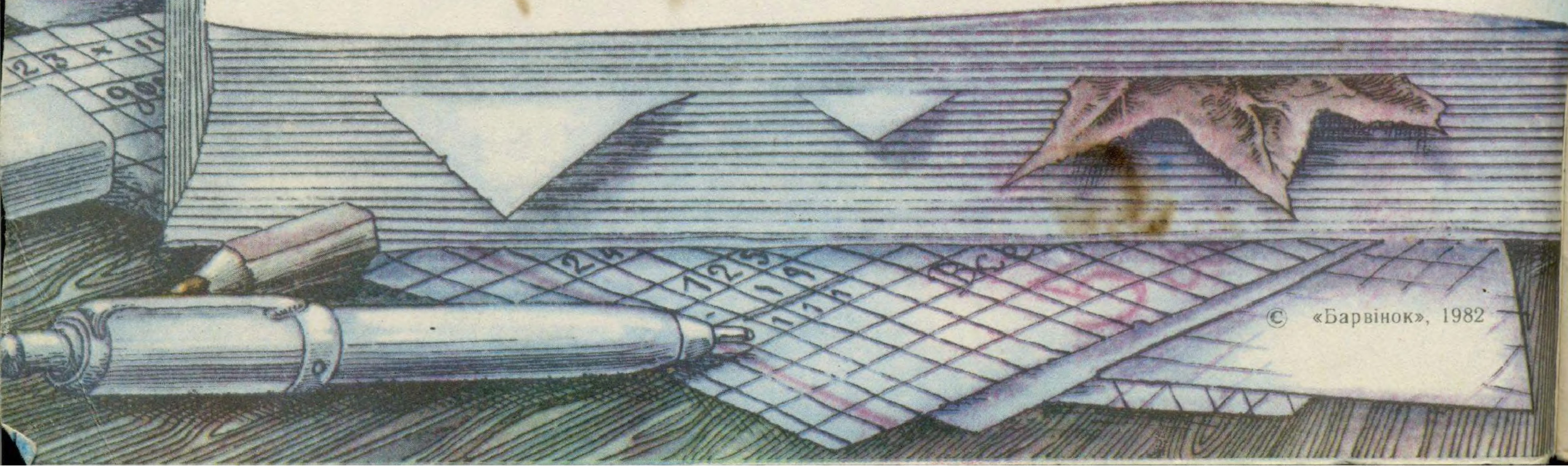
ВСЕСОЮЗНИЙ ТИЖДЕНЬ НАУКИ, ТЕХНІКИ, ВИРОБНИЦТВА ДЛЯ ДІТЕЙ І ЮНАЦТВА

Пам'ятним для Володі Лук'яненка, третьокласника із Сум, став день, коли він разом з багатьма піонерами й жовтенятами вітав XXIII з'їзд комсомолу України. Цієї честі хлопчик був удостоєний за успіхи у створенні діючих моделей космічних кораблів і станцій.

Такі юні умільці є всюди — у Києві, Харкові, Одесі... Під час Всесоюзного тижня науки, техніки, виробництва для дітей і юнацтва вони експонують свої прилади й моделі на виставках технічної творчості.

21 — **Помер Володимир Ілліч Ленін (1870—1924)**

День новий ми з Леніним стрічаємо,
Юність світу з ним іде ясна,
Світлом Леніна життя осяяне.
Ленін — наше сонце і весна!

З ЧЕСТЮ НЕСІТЬ ІМ'Я ЛЕНІНЦЯ

Юні друзі! Багато знаменних дат у календарі нового 1982 року. Та особливо врожайний на свята квітучий травень...

Відгримлять оркестри травневих демонстрацій і парадів, й 19 травня голосно заграють піонерські сурми, сповіщаючи про славний ювілей — шістдесятиріччя Всесоюзної піонерської організації імені В. І. Леніна. Це свято не лише радянської дітвори, а й усіх трудящих Країни Рад, адже ваші батьки, дідусі й бабусі теж з гордістю носили червоні галстуки — символ єдності трьох поколінь: комуністів, комсомольців, піонерів.

У переддень цього торжества жовтенят-третьокласників урочисто приймуть у піонери. Хай кожен з вас, жовтенята, подумки себе запитає: «Чи все я роблю для того, щоб з честю нести ім'я ленінця?» Виховуйте в собі вже зараз такі ленінські риси, як працьовитість, чесність, непримиренність до несправедливості і зла.

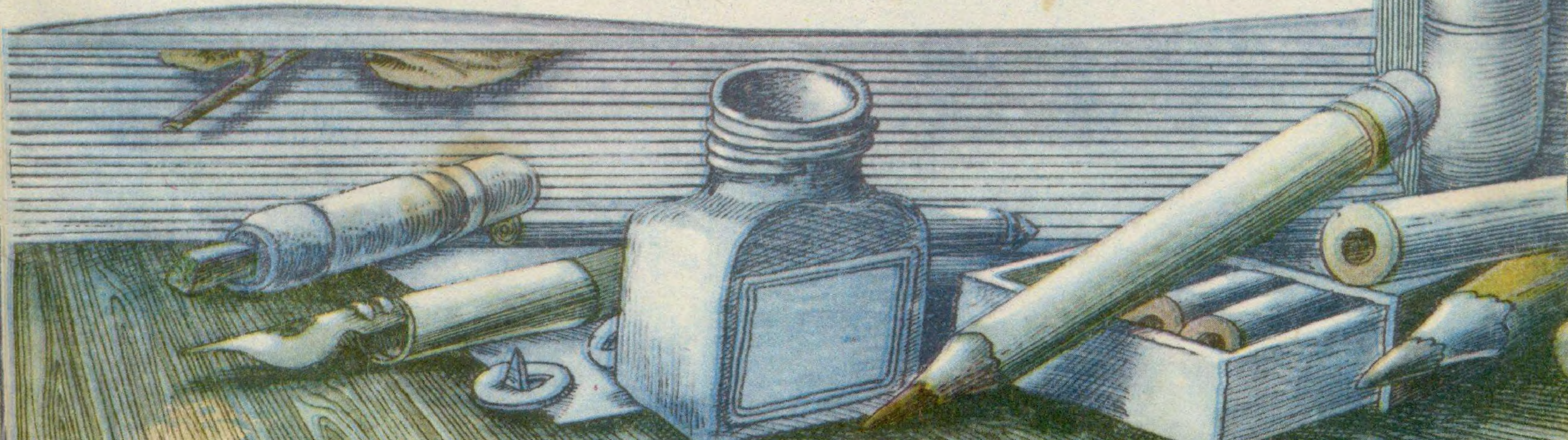
Підготуватися до вступу в піонери вам допоможуть шефи-піонери, гра-подорож «Жовтенята — по країні Жовтня». Багато цікавих матеріалів знайдете ви також і на сторінках журналу «Барвінок», який організував до 60-річчя утворення СРСР цікаву мандрівку в усі братні республіки Країни Рад.

У ясні травневі дні ми відзначатимемо ще одне свято — 1500-літній ювілей Києва. Літопис називає древній і вічно молодий Київ «матір'ю городів руських». Славна столиця сонячної України революційними, бойовими і трудовими традиціями. Її зеленими вулицями ходили Марія Олександрівна Ульянова — мати Володимира Ілліча Леніна, сестри Марія, Анна і брат Дмитро Ілліч. За завданням Володимира Ілліча вони проводили велику революційну роботу.

А скільки могли б розказати посічені кулями та осколками стіни «Арсеналу»! Дізнатися про це вам допоможуть книги про місто-герой на Дніпрі, якщо побуваєте тут під час канікул,— численні музеї, виставки...

Уважно, пильно вдивляйтеся у наше життя. Вчіться порівнювати й зіставляти: минуле із сучасним, а наше світле сьогодення — із тим, як тривожно живуть ваші ровесники в капіталістичних країнах. Ростіть сильними, сміливими, відданими справі Комуністичної партії і радянського народу. Бути такими — значить гідно нести ім'я юного ленінця!

Валентина ВРУБЛЕВСЬКА,
секретар ЦК ЛКСМУ,
голова Республіканської
Ради Всесоюзної піонерської
організації ім. В. І. Леніна

ЖОВТЕНЯТА — ПО КРАЇНІ ЖОВТНЯ

Подорож п'ята

ЕСТОНСЬКА РСР

Дорогі українські дівчатка й хлопчики! Якщо ви зможете взяти на прокат з якої-небудь казки хоч пару чарівних килимів, то обов'язково злітайте в Естонію. Реактивний літак, звичайно, домчав би вас швидше, зате на чарівному килимі набагато цікавіше мандрувати, значно більше можна всього побачити.

Якщо вилітатимете з Києва, то неодмінно скеруйте чарівний килим на північ. Невдовзі ви прилетите до Південної Естонії. Місцевість тут гориста, але гори не високі. В долинах блищать блакитні очі озер, зеленіють ліси, в'ються білі стрічки доріг... Цей край особливо мальовничий.

Інша частина Естонії досить рівнинна, з висоти нагадує велике поле. Ланів, пасовищ, луків та лісів у нас безліч. Звичайно, побачите ви і численні череди корів. В Естонії виробляють стільки вершкового масла, сиру та м'яса, що цих продуктів харчування вистачає до столу й тих трудівників, які живуть за межами нашої республіки.

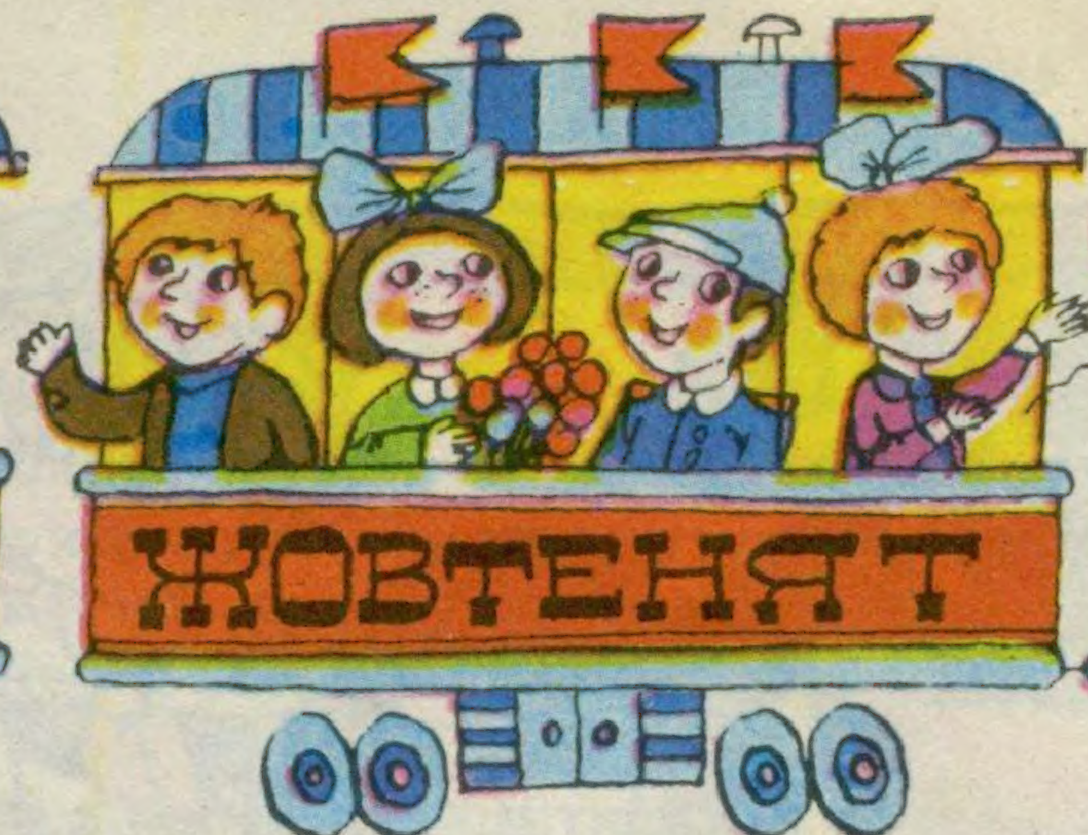
Залишаючи південь Естонії, зустрінете велике місто. Це — Тарту. Від осені й до початку літа тут багато студентів. Тарту так і називають — університетське місто. Згодом ви побачите високі заводські труби, фабрики й шахти. А ще далі — сивувату хвилясту смугу — це море.

Багатством земних надр великого промислового району Естонії є горючий сланець. Цей район так і називають — Сланцева країна. Із жовтувато-коричневого каменю одержують пальне, горючий газ, клей. Сланець спалюють у котлах електростанцій і таким чином виробляють електроенергію.

Після дещо задимленої Сланцевої країни саме раз пролетіти над високим і крутим морським берегом до Талліна. Але, перш ніж ви прибудете в столицю Радянської Естонії, декілька слів про море. Воно забезпечує роботою і харчами багатьох місцевих жителів. Рибу ловлять

СЛОВНИЧОК ДРУЖБИ

Ко́думаа — Вітчизна

е́ма — мати

ко́ол — школа

и́петая — учитель

октоо́брілапс — жовтеня

те́ре пя́еваст — добрий день

сі́бер — друг

ра́ху — мир

ЛОВЦІ ТА ЛИСИЦІ

Гра

Естонські діти здавна граються в «ловців» та «лисиць». Ану ж і ви спробуйте! Нехай двоє будуть «ловцями». А всі інші — «лисицями». «Ловці» беруть довгу стрічку й вив'язують петлю. Лівою рукою вони підтримують петлю над землею, в правій тримають кінці стрічки. Кожна «лисиця» підходить до петлі, влучить момент — і шмиг крізь неї! А «ловці» смик за кінці — і піймалась «лисичка»! Хто спритно проскочить крізь петлю, того й перемога.

ЗАВДАННЯ УЧАСНИКАМ ПОДОРОЖІ

1. Прочитайте такі книги:
Рушкис В. С. Рассказ об Эстонии, М., «Детская литература», 1966. (Ты по стране идёшь);
Естонські народні казки, К., «Веселка», 1975. (Казки народів СРСР).
2. Прочитайте оповідання Хейно Вялі «Ланковий», яке надруковане на наступній сторінці, і обговоріть його на зборі жовтенятської групи.
3. Проведіть конкурс малюнків, присвячений Естонії.

Повідомлення про участь у подорожі надсилайте до редакції журналу «Барвінок» з поміткою «Клуб жовтенят».

не лише в прибережних водах, але й в океані. Великі торгові судна курсують між Талліном і далекою Африкою.

Таллін ви ще здалеку впізнаєте по численних вежах. Тут є і старовинні, з червоними черепичними дахами, фортечні башти, і сучасні стрункі білосніжні будинки-вежі. У Таллінї багато заводів, вищих навчальних закладів та театрів. На вузеньких вуличках Старого міста завжди можна зустріти групи туристів, почути розмову багатьма мовами світу.

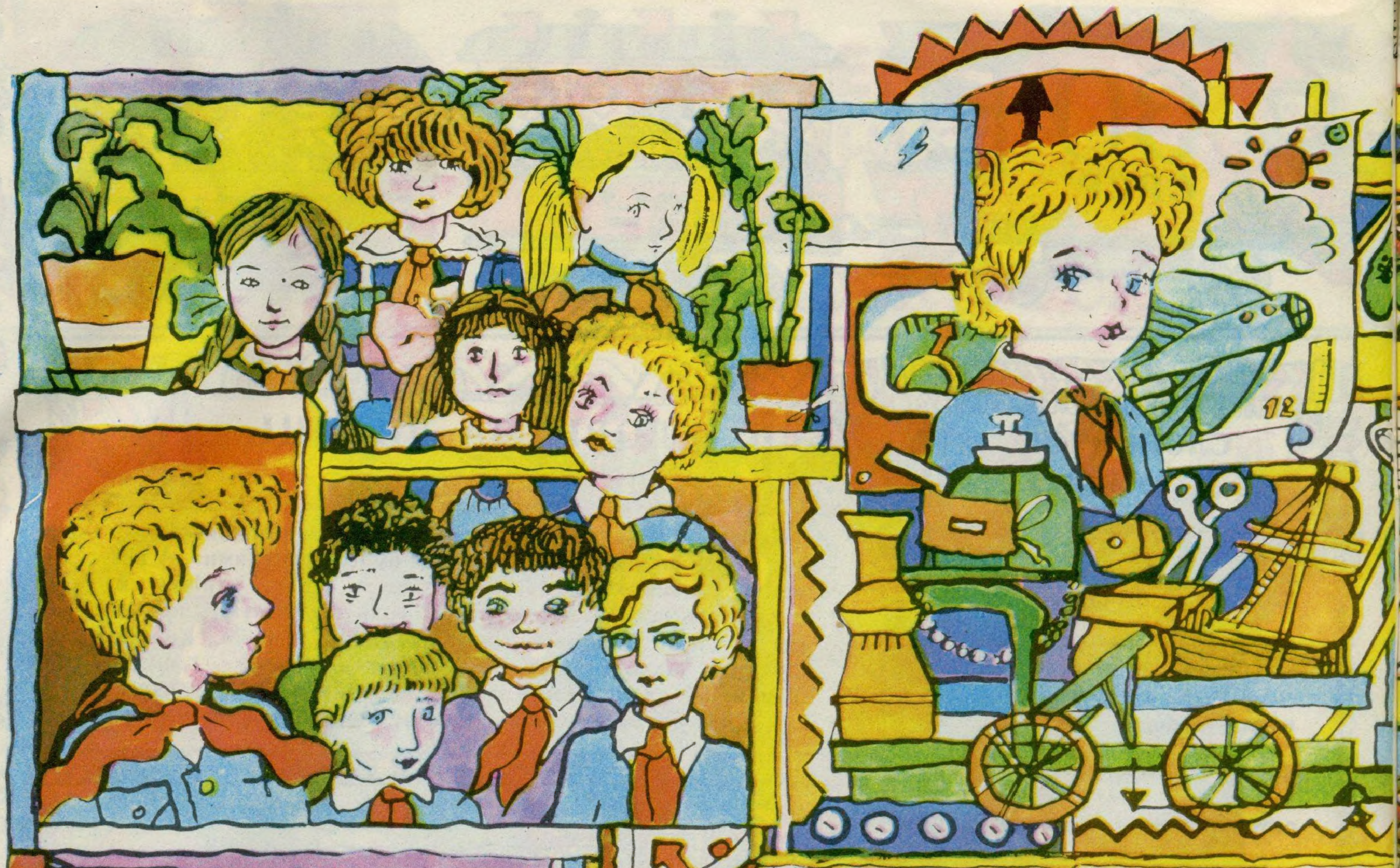
А тепер час відвідати й острови республіки. Отож летімо до моря! В Естонії багато островів. Деякі з них крихітні, інші — великі. За день ледве встигнете об'їхати їх автомобілем. Острів'яни займаються переважно рибальством та землеробством. Хліборобам островів доводиться особливо складно, бо тут на полях багато великих і малих каменів, їх доводиться прибирати. Камені завдають клопоту і хліборобам Північної Естонії. Проте старанна праця трудівників змушує родити і кам'янистий грунт.

На зворотному шляху ви пролітатимете над Пярну. Це місто розташоване в гирлі ріки, біля моря. Влітку сюди з'їжджаються відпочивати з усієї нашої країни. В Пярну є санаторії, де можна приймати лікувальні грязеві ванни, місцевий пляж — із золотистим піском, а море неглибоке, в ньому так приємно хлюпатись.

Отже, ви, друзі, облетіли всю Естонію, оглянули її з висоти пташиного польоту. А виростете, Естонія знову скаже вам: ласкаво просимо! Тоді, напевно, почуєте тут і свою рідну українську мову. Адже чимало українців приїхали сюди і дружно взялися за наші спільні трудові справи.

Тож, до нових зустрічей!

Холгер ПУКК,
заслужений письменник
Естонської РСР

Хейно ВЯЛІ

ЛАНКОВИЙ

Оповідання

П'ятеро хлопчиків і четверо дівчаток — це і є ми, друга ланка. Дівчатка у нас — те, що треба. Енергійні і не рюмси! Анітрохи не гірші за хлопців. А хлоп'ята взагалі молодці.

Нас прийняли у піонери минулого року. Мені подобається бути піонером. Особливо радісно було в перші дні. Червоний галстук — це чудово. Пов'яжеш на шию — і відразу настрій піднесений. Всі на тебе дивляться. І самому також приємно на себе подивитися. І салютувати приємно. Зовсім не те, що традиційно вітатися.

У нашій ланці всі піонери активні. А найвинахідливіший — це Отть. Тільки він має одну невеличку ваду — не всі слова вимовляє так, як пише. Напише: «Кінь пасеться на лузі», а читає: «Кінь пасеться на вузі». Смішно, чи не так? Ми також поперваx сміялися, але потім...

Отть сказав:

— Знаєте, зробити модель корабля-трищогловика — дрібниця! Або, якщо хочете, вітак. Вітає, а зробити ще простіше. Чи парову машину з цивіндрами — чух-чух-чух! Усе, що хочете. Це дуже просто. Треба тівки взятися.

Ми слухали. Навіть дівчаткам було цікаво. Тоді спитали:

— А ти б узявся?

— Це дуже просто! — відповів Отть.

І ми обрали Оття ланковим.

Почали з корабля. Робота аж кипіла. Майстрували на першому зборі, на другому. На третьому Отть сказав:

— Чудово! Тепер візьмемося за вітак!

— Як це за літак? — здивувалися ми.— Спочатку треба корабель закінчити.

— Закінчимо після вітака,— відповів Отть. Ми засперечалися, однак почали будувати модель літака. І літак у нас також добрий виходив. Залишилося ще тільки крила і пропелер приладнати.

— Годі! — сказав Отть.— Час уже братися за парову машину.

— А як же літак? — запитали ми.

— Вітак закінчимо пісвя парової машини,— рішуче заперечив нам Отть.

— А корабель?

— Пісвя того, як буде готовий вітак.

Бачите, яка каша заварилася! Довелося узятися за парову машину. Ми й її майже закінчили. Відмінно впоралися, тільки вона ще чух-чух не робила.

— Чудово! — похвалив нас Отть.— Дарма, вона у нас пізніше зачухкає. Так, ми ще автомобіля не робиви.

Почали майструвати автомобіль.

— Поки може бути й без ковіс,— учив нас

Отть.— Ковеса зробити — це дуже просто! Я маю чудову пропозицію: зима на носі, треба ставати на вижі. У піонерській дружині будуть змагання, візьмемо участь, виборемо перше місце. Навчимося ходити на вижах краще від усіх.

— Гаразд,— погодилися ми. І на наступному зборі ланки гаряче взялися за справу.

— Ходіння на вижах — спорт...— почав Отть.

Ми сиділи і слухали. Отть наче з книжки все читав, тільки не так цікаво, за вікном кружляли перші сніжинки.

— На сьогодні досить,— оголосив Отть і притулив долоню до рота, щоб не позіхнути.— Наступного разу буде практика.

Ми прийшли на збір з лижами. Тільки Отть з'явився без лиж.

— Знаєте що,— сказав він,— давайте у щось пограємо, щоб веселіше було. А то все вижі та вижі.

Крізь шибки було видно, як тренуються інші ланки. А ми сиділи в піонерській кімнаті, грали у хрестики-нулики. Нам також було цікаво, але на лижних змаганнях ми зайняли найостанніше місце...

І так було не раз. Коли знову оголосили про піонерський збір, я туди не пішов. Вирушив з вудками на річку. Рибу ловити цікаво, принаймні цікавіше, ніж сидіти на наших зборах. Другого дня зі мною рибалили Атс і Рейне, згодом надійшов Енн, а потім і дівчатка.

— Хороша ідея,— похвалив Отть.— Рибальський збір ванки — це чудово!

— Ніяких зборів не треба,— заперечила Анні.— Краще просто рибалка.

...Життя пожвавішало. Я зняв піонерський галстук. На рибалку можна ходити й без нього. Щоправда, я дуже полюбляю салютувати, та як згадаю, що зиму ми змарнували, соромно стає. Тепер я зрозумів: в усьому винні наші безглузді збори.

Піонери нашої ланки й не помітили, як почалася нова осінь. А з нею — і перший піонерський збір. Хотів я з цього збору утекти, передумав: перший збір можна й витримати, адже він звітно-виборний.

— Знаєте що...— розпочав Отть.

— Не знаємо! — перервали ми його.

Почали обирати нового ланкового. Я нікого не пропонував: це, зрештою, байдуже, все одно ланка в нас невезуча — за що не візьмемося, нічого до ладу не виходить.

Новим ланковим обрали Енна. Анні йому на рукав нашила пов'язку.

На наступний збір я, звичайно, не з'явився. Що я там не бачив?

Пішов на спортивний майданчик і очам своїм не повірив: побачив там нашу ланку! Хлоп'ята тренувалися з бігу.

— Вибачте,— сказав я,— що трохи запізнився.

— Гаразд,— відповів Енн.— Тренуйся з нами!

Невдовзі почали стрибати через планку. Всі взяли висоту, тільки Отть не зміг її подолати.

— Ну то й що,— махнув він рукою.— Спробуємо тепер стрибки у довжину.

— А коли ти візьмеш цю висоту? — запитав Енн.

— Потім,— відповів Отть.

— Давай краще зараз,— наполіг Енн.

Отть почав заперечувати, однак пішов стрибати. Стрибав кілька разів поспіль. І зрештою перестрибнув через планку.

...Добре бути піонером. Слово честі. А надто у нашій ланці. На лижних змаганнях ми вибороли друге місце в дружині. І самодіяльність у нас найкраща.

Але найвеселіше у нас на зборах. Учора закінчили майструвати радіоприймач. Знаєте, такий, з навушниками. Тепер слухаємо його по черзі. Радіоприймач стоїть у нас на столі між кораблем і літаком. Дивишся і радієш: одна річ краща за іншу.

Авжеж, піонери нашої ланки — хлоп'ята відмінні. А Отть найкращий з усіх. Уявляєте, вчора він морочився біля парової машини, і вона запрацювала, зачухкала. А тоді враз дивно загурчала і замовкла.

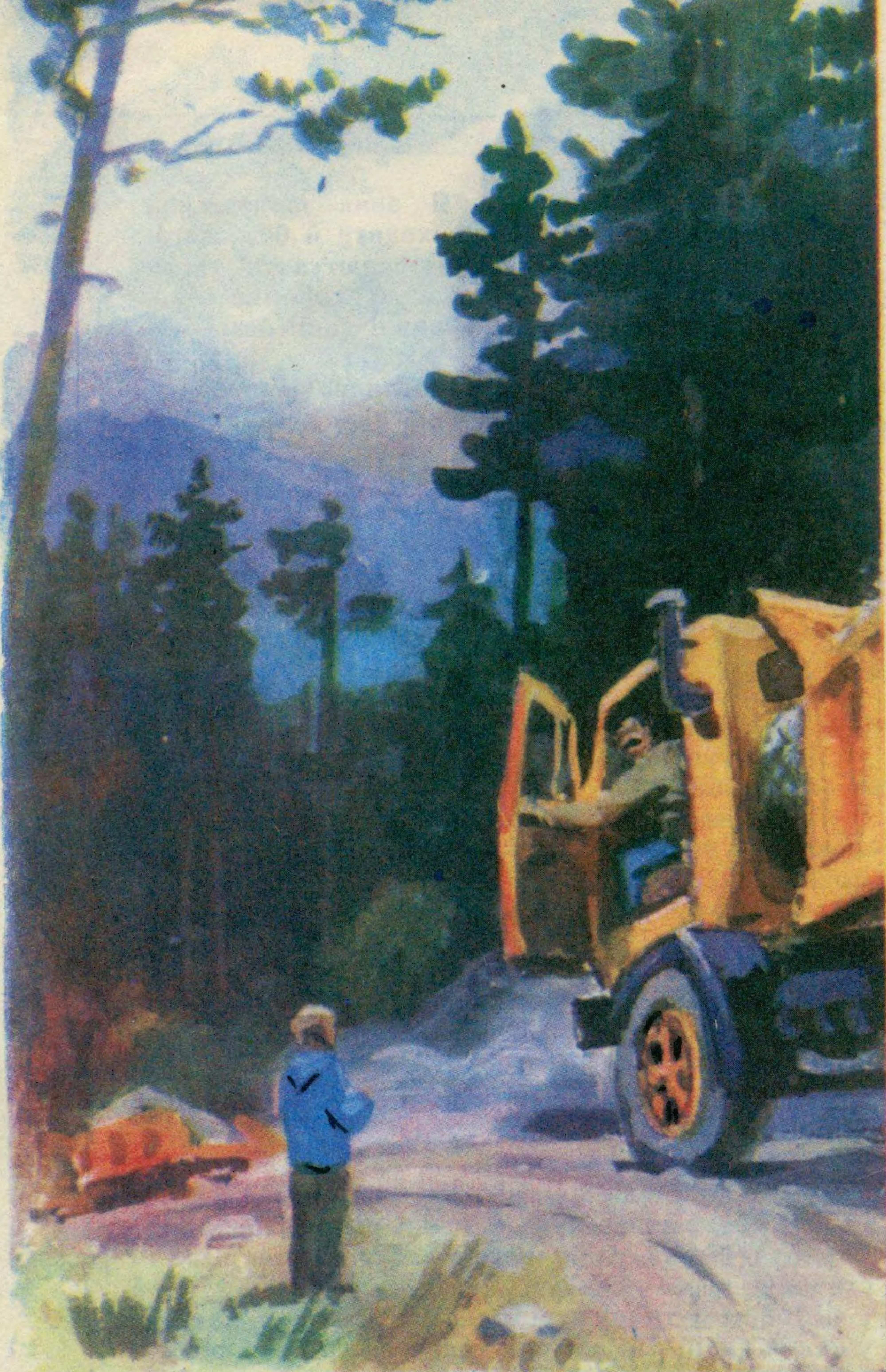
— Молодець! — похвалили ми Оття.— Може, ти тепер і до автомобіля колеса зробиш?

— Звичайно, зроблю, — погодився Отть.— Тільки спершу парову машину закінчу.

Щоправда, слово «зроблю» Отть вимовив не зовсім так, як він його пише, та це не біда. Адже тепер у Оття тільки в цьому слово розходиться з ділом.

Переклала А. СПРОГІС

Малюнок О. КАСЬЯНЕНКО

Дмитро ІВАНОВ

ПРО ЩО ШУМІЛА ТАЙГА

Оповідання

Сашка розбудив високий голос кедрівки: кі-і-і, к-і-і!

Був ранок. На верхівці кедра, що виднів з вікна, червоніло сонце — повновиде й рум'яне, точнісінький колобок із казки.

Хлопець хутко зодягнувся й вибіг на подвір'я.

У затінку густої модрини на розкладному стільці сиділа бабуся й читала газету. Побачивши онука, вона зняла окуляри:

— А йди-но сюди, соньку. Вже всі люди в Сєвєробайкальську знають, що твого тата нагородили орденом...

Незчувся, як у його руках опинилась газета. Там, на фотознімку, поруч з дядьком Буруном, упізнав усміхненого тата. Нижче прочитав: «За самовіддану працю високими урядовими нагородами відзначено будівників Байкало-Амурської магістралі...» Сашкові закортіло негайно поїхати на трасу, де працює бригада дядька Буруна, і привітати їх. Додому, в Сєвєробайкальськ, тато приїздить лише на вихідні. Через скільки ж днів вони зустрінуться? Ого, аж через чотири! Хіба втерпиш?

Сашко подався на шлях, де, здіймаючи руду куряву, гримкотіли вантажівки, підняв руку — великий, жовто-гарячого кольору ҚамАЗ загальмував. З кабіни усміхався смаглявий водій:

— Қуди джигіт збирається?

— До тата, на Даванський перевал,— відповів хлопчик.

— Виходить, нам по дорозі. Сідай.

Автомобіль рушив.

— Хороший у тебе тато, і син у твого тата молодець,— мовив водій, як Сашко розповів, чого їде на перевал.

Невдовзі наш мандрівник уже махав рукою вслід ҚамАЗові, що покотився далі. На прощання дядько Енвар (так звали водія) пообіцяв за дві-три години повернутися і забрати з собою Сашка.

Отож, треба поспішати. Бригада, де працює тато, ось тут, недалечко,— будує залізницю. Сашко добре пам'ятав, куди йти, бо таки частенько туди навідувався.

Хлопчик обминув великий білий камінь, схожий на двогорбого верблюда, і зупинився. Ой леле! І як він досі не бачив цієї затишної долинки, де рясно-рясно світилися червоні та блакитні жаринки.

— Та це ж ягоди лохини та брусниці! — зрадів і помчав донизу.

Хлопчик навіть розгубився від того, як багато було тих ягід. Зірвав дві, покуштував. Ну й смачні! А ще ж недавно вони були такі зелені й терпкі, що аж у горлі дерло. І хоча Сашко знав, що треба поспішати, та ягоди немовби самі просилися до рота. З кожним кроком їх усе більшало. Хлопчик став навколішки, нахилився і вже не руками, а губами заходився зривати щедрі ласощі...

Дістався скелі, де дзюркотів потічок, і раптом почув чиїсь кроки: чап-чап, чап-чап. Так ступають по воді у великих чоботях.

«Хто це там?» — закасавши штанці, підкрався до каменя. Зиркнув і завмер: просто проти нього стояв ведмідь, ні, не ведмідь, а ведмежа, бо на зріст — не вище його самого. Маленькі, чорні й круглі, мов гудзики, очиці втупилися в хлопця. Мабуть, клишоноге не чекало такої зустрічі й собі роздумувало, як бути. Так вони й дивилися одне на одного — розгублено й безпорадно. Від крижаної води Сашкові судомило ноги. «Треба тікати»,— подумав і обережно відступив крок назад. Ведмежа теж позадкувало. Сашко ще раз відступив — ведмежа й собі повторило цей рух. Так і задкували вони, доки опинилися на суші, а тоді водночас повернулися й кинулися геть.

Сашко летів щодуху і голосно гукав тата. Йому здавалося, що за ним мчить розлютоване ведмежа, от-от дожене. А ведмежа й не думало за ним гнатися. Воно щосили бігло кудись наосліп і по-своєму, по-ведмежому кликало маму.

Чи довго біг і куди — Сашко не пам'ятав. Спинився, відхекався й поволі побрів назад до потічка. Звідти, знав, до татової роботи вже недалеко. Та що це? Осторонь стежки стояло лосеня. Сашко підійшов. Воно не тікало: одна ніжка його застряла у вузькій щілині між великим каменем і скелею.

— Як же ти потрапило в таку халепу? — забідкався хлопчик.

Лосеня у відповідь лизнуло йому руку.

— От і добре, що ти мене не боїшся. Давай знайомитись: я — Сашко, а як же тебе звати? Може, Лесик? Еге ж?

Гарними, але сумними очима Лесик довірливо дивився на хлопчика.

— Потерпи ще трішечки,— лагідно мовив Сашко.— Зараз я тебе звільню, і ти підеш до своєї мами.

Він спробував одвалити камінь, та марне.

«Сам я нічого не зроблю,— невесело подумав.— Оце б сюди тата й дядька Буруна. Тільки як лишити Лесика? А раптом прибіжить голодний вовк або ведмідь? Ні, не відійду й на хвилину!»

Але ж так можна просидіти й до ночі, адже тато не знає, де він.

Тоді хлопчик склав долоні рупором і загукав:

— Та-ату! Та-ату! Та-ату!

— А-ату, а-а-т-у-у! — одлунило.

Сашко ще кілька разів гукнув. Ніхто не озвався.

Вечоріло. Вже сонце притулилося щокою до вершечків гір, немовби прощалося з ними до ранку. В ущелину поволі текла густа прохолодна темрява. В небі виспіли рожеві, схожі на полуниці з бабусиної грядки, перші зірки.

— О-о-о-о! О-о-о-о! — раптом почулося. Глянув у той бік, звідки линули звуки, і похолов. По ущелині до нього наближалося страховисько з палаючими очима. Воно було ще далеко, але Сашко схопився на ноги і став жбурляти камінь за каменем: «Ось тобі! Ось тобі! Не підходь!» Та страховисько на те не зважало, йшло та ще й погукувало:

— Ко-о-о! Ко-о-о!

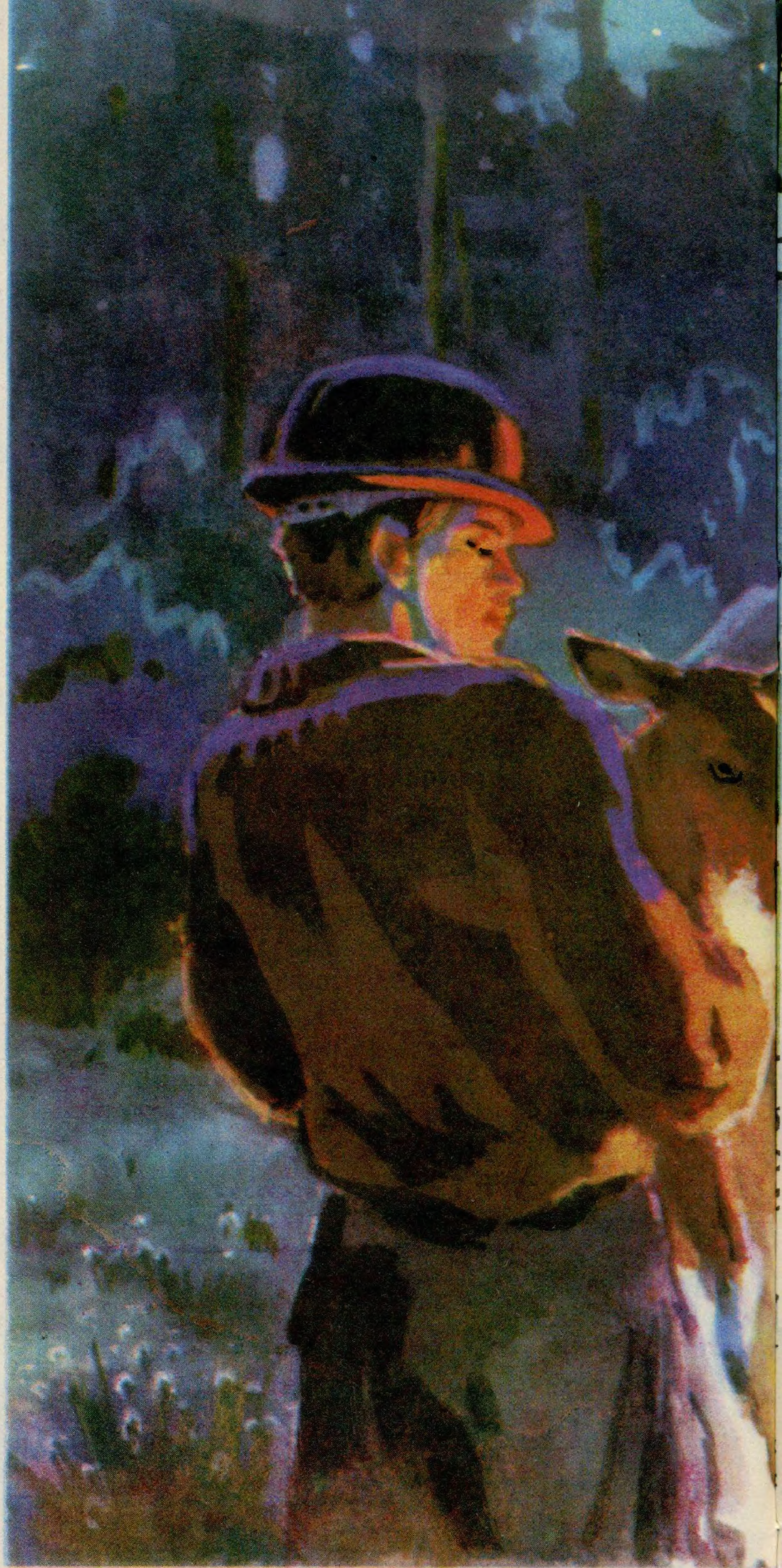
Уже в Сашка лишилося два великі гострі камені: як страховисько підійде зовсім близько, то буде чим оборонятися. Заступивши собою Лесика, хлопчик ждав.

— А-а-ш-к-о-о-о! А-а-ш-к-о-о-о! — знов озвалася ущелина.

Хлопчикове серце радісно забилося. Ні, не вчулося! Гукали його, Сашка.

— Тату! — нарешті впізнав голос і, спотикаючись, побіг назустріч вогникам кишенькових ліхтариків, що сприйняв було за очі страховиська.

І ось Сашка обіймають тато, дядько Бурун і знайомий водій КамАЗу Енвар. Гуртом вони підважили камінь і визволили Лесика. Лосеня зраділо, хотіло бігти та й припало на поранену ніжку. Тато взяв Лесика на руки і мовив:

— Поки ніжка заживе, житиме у нас. А зараз — додому. І якомога швидше! Мама й бабуся знаєш як хвилюються!

Дядько Енвар сказав Сашкові:

— Ти — справжній джигіт!

І дядько Бурун додав:

— Хоробрий хлопець росте!

— Ніякий я не хоробрий,— зашарівся Сашко й таки згадав, заради чого сюди їхав: — Вітаю, тату, з нагородою! І вас також, дядьку Буруне!

Малюнки С. ВІКТОРОВА

Петро ПЕРЕБИЙНІС

КРОКИ

Шурхоче каштанове листя,
Асфальт під ногами гуде.
На свято
Під марші врочисті
Мій Київ робочий іде.

Він сяє шибками,
Він кличе
На площу багряну свою.
І Києва мужнє обличчя
Я в людях його пізнаю.

Від стін цегляних «Арсеналу»,
«Ленкузні» широких воріт
Крокують
Батьки із синами,
І кроки
Відлунює світ.

ДРУЖНІ БЕРЕГИ

Прошуміла злива за осоки,
Дух озону хвилі зберегли.
І з'єднала
Райдуга висока
Наддніпрянські
Дружні береги.

Під вологим плесом
Небозводу
Береги відбились
У ріці:
На одному —
Цегляні заводи,
На другому —
Жовті пшениці.

Анатолій КАЧАН

ЗАБІЛІЛИ СНІГИ

Стала зима вже на ноги.
Там, де шуміли луги,
Там, де курилась дорога,—
Знов забіліли сніги.

Сніг на кущах верболозу,
Снігом укриті хати...
Як тепер Діду Морозу
Наше село віднайти?

Вранці до гаю стежинку
Нам протоптать довелось,
Щоб і до нас на ялинку
Теж завітав Дід Мороз.

ЗИМА БУДУЄ ЛІТО

Прилетіли сніговиці
З краю снігурів,
В'яжуть білі рукавиці
Для сніговиків.

Над полями, де похмуро
Спить озимина,
Намітають кучугури
Білого зерна.

Обгороджують валами
Села і сади,
Бо уже не за горами
Грізні холоди.

Це зима будує літо
В нашій стороні:
Більше снігу —
Більше й цвіту
Буде навесні.

СОНЯЧНИЙ НАЛИВ

З неба сонце променисте
Зливою лилося
На зелене буйнолистя,
У дзвінке колосся.

Ціле літо по краплині
Сонце ми збирали,
Обережно у корзини,
В кошики складали.

Зашуміли в косовицю
Ниви урожайні —
Це забились у пшениці
Крилами комбайни.

Трактори заскиртували
Сонячне проміння,
І над полем заблищало
Срібне павутиння.

Надійшла пора і сонцю
Трохи відпочити:
Віддало воно на землю
Все тепло за літо.

Ще горять його краплини
В яблуках із саду,
В стиглих кетягах калини,
В гронах винограду.

Повернулись омелюхи,
Раді кожній гронці,
Заспівали в завірюху
Величальну сонцю.

Малюнок О. КАСЬЯНЕНКО

ДОРОГА, ЩО НІКУДИ НЕ ВЕЛА

За селом розходилися три дороги: перша простягалася до моря, друга — до міста, а третя вела в безвихідь.

Мартіно цікавився, куди та третя все-таки веде; він розпитував, але всі відповідали одне й те саме:

— Ота дорога? Та дорога нікуди не веде.

— А як далеко вона пролягає?

— Нікуди вона не пролягає.

— То чого ж її проклали?

— Ніхто її не прокладав, вона була завжди.

— Ніхто ніколи по ній не ходив?

— Ну й упертий ти вдався. Ми ж тобі кажемо, що там нічогісінько немає.

— Звідкіля ви знаєте? Ви ж самі там ніколи не були.

Мартіно так настирливо допитувався, що люди прозвали його Впертим. Він на це зовсім не ображався, а все думав про дорогу, що нікуди не веде.

Скоро він підріс: сам уже вулицю переходив, не те що раніше, коли дідусь його за руку переводив. Одного ранку пішов він з дому та й подався у далекі мандри, щоб з'ясувати, куди веде загадкова дорога, поросла густим бур'яном і вся у вибоїнах. Добре, що дощу не було, а то б під ногами лежали самі калюжі.

Обабіч неї височів живопліт, а потім почався ліс. Віття дерев тісно перепліталося вгорі й утворювало темну прохолодну галерею, в яку проникали тільки поодинокі сонячні промені й освітлювали її, мов ліхтарі.

Мартіно все йшов та йшов, а галереї кінця-краю не було. Вже в нього ноги заболіли й почало здаватися, що краще б повернутися додому. Та раптом Мартіно вгледів собаку.

«Де собака, там і хата,— зміркував Мартіно,— або принаймні людина». Метляючи хвостом, собака побіг йому назустріч, лизнув руку та й подріботів назад, щомиті озираючись, щоб упевнитися, чи йде Мартіно назирці.

— Іду, іду,— мовив зацікавлений Мартіно.

Джанні РОДАРІ

Казка

Нарешті ліс порідшав, угорі прозирнуло небо, а дорога вперлася в залізну хвіртку. Крізь грати Мартіно побачив великий зáмок. Усі двері й вікна в ньому були навстіж відчинені, з усіх димарів бухав дим, а на балконі стояла гарна-прегарна синьйора. Вона привітно махала рукою й гукала:

— Заходь, заходь, Мартіно Впертий!

— Отже, я дійшов до кінця дороги,— зрадів Мартіно.— Якби не ви, синьйоро, я б і гадки про це не мав.

Мартіно відчинив хвіртку, перейшов через парк, і, опинившись у зáмковому залі, вклонився чарівній синьйорі, що саме простувала сходами вниз. Вона була препишно вбрана,— куди тій феї чи принцесі,— й привітно всміхалася:

— Отже ти не повірив на слово? Чому не повірив, що дорога ця нікуди не веде?

— Бо це нісенітниця. Хоч як багато на світі доріг, та цікавих місць куди більше.

— Авжеж, мали б тільки бажання мандрувати. А зараз я тобі покажу зáмок.

Було в тому зáмку безліч залів, ущерть заповнених розмаїтими скарбами, достеменно як у тих казкових палацах, де сплять зачаровані красуні й де морські страховища зберігають свої багатства. Були тут діаманти, коштовне каміння, золото, срібло. І в кожному залі синьйора казала:

— Бери, що тобі до вподоби. Я позичу воза й коней.

Самі розумієте, що Мартіно не треба було припрошувати. Вертався він додому з повним візком. На передку сидів дресирований собака, що вмів правити кіньми і гавкав, коли вони дрімали або збивалися з дороги.

У селі хлопця вважали мертвим, а тому зустріли з великим подивом. Собака розвантажив на майдані скарби, метельнув двічі хвостом на прощання і, сівши на передок, зник у хмарі куряви. Мартіно пообдаровував усіх — і друзів і ворогів — коштовними подарунками. Безліч разів він розповідав про свої пригоди і завжди, як тільки кінчалася розповідь, хтось із слухачів біг додому по візок і коня та пускався в дорогу, що нікуди не вела.

Однак того ж вечора поверталися вони один по одному похнюплені: дорога для них обривалася в лісовій гущавині, далі її заступала щільна стіна дерев і тернисті хащі. І не було видно ані хвіртки, ані зáмку, ані вродливої синьйори. Отож, як бачите, часом буває, що скарби дістаються лише тому, хто перший нову дорогу торує. А Мартіно Впертий був першим.

Переклав з італійської І. ДЗЮБ

Малюнок О. ЛЬВОВА

Наталя ЗАБІЛА

МОРСЬКИЙ РЯТІВНИК

Казка

Весела мавпочка Рірі
Гуляла біля моря:
Воно було о тій порі
Спокійне та прозоре.
Навколо хвильки — плюсь та плюсь,
Ласкаве сонце сяє.
Радіє мавпочка чомусь,
По березі гасає.
Коли це бачить — біля скель
Стоїть, у плав готовий,
Хоч корабель — не корабель,
А човник пречудовий!
До нього мавпочка біжить,
Хлюпоче по мілкому
І в човника стрибає вмить,
Щоб погойдатись в ньому.
Та раптом вітер — де не взявсь —
Війнув, дмухнув щосили!..
І човник зразу з місця знявсь,
І хвилі підхопили...
— Скоріш за весла!.. Тільки ж ні,
Тих весел тут немає...
Рірі зіщулилась в човні
І жах її проймає.
Все дужча вітер, грім гримить,
Не вітер — буря в морі!
Навколо хвилі кожну мить
Здіймаються, як гори...
Та ще замало! — звідкілясь,
З розбурханого глибу
Зметнулась-виринула враз
Страшна зубата риба!
І мавпа, як з осики лист,
Жахнувшись, затремтіла:
— Мене ця риба зразу з'їсть! —
Вона прошепотіла.
У відповідь — мов срібний дзвін:
— Та що ти?! — мавпа чує,—
Хіба ж я риба? Я — дельфін!
І я тебе врятую! —
Та як ударять в цей момент
Іще страшніші хвилі
І човника розбили вщент,
Аж друзки полетіли!
І був би мавпочці загин...

Та раптом з крутоверті
Як вихопив її дельфін,
Рятуючи від смерті.
Схопив, на спину посадив
І вмить, в єдиний помах,
Назад, до берега приплив,
До скель отих знайомих.
Тим часом стихнув вітровій,
Проблиснув промінь з неба.
Дельфін тут мавпочці малій
Все розповів про себе:
— Рятуєм часто ми птахів
У шторм, в морях безмежних,
Рятуєм людських дітлахів,
Плавців необережних.

Розбивсь недавно пароплав,
Так я туди примчався
І двох хлоп'ят порятував —
Про це весь світ дізнався!
Ну от, мала, і берег твій,—
Скінчив дельфін розмову,—
Біжи додому та радій,
Що ти жива й здорова!

* * *

І кожен з нас також зрадів,
Цю казку прочитавши.
І тих дельфінів-молодців
Хвалити будем завше!

Малюнок І. МІШИНОЇ

СВІТ ЗАХОПЛЕНЬ: ФІЛАТЕЛІЯ

Великий і цікавий світ дитинства, світ ваших захоплень. Сьогодні «Первоцвіт» розповідає про одне із них — колекціонування поштових знаків і карток, знайомить вас із новорічними вітальними листівками різних народів світу та марками про місто Київ (з колекції юних філателістів середньої школи № 15 м. Києва).

Слово «філателія», мабуть, зрозуміле для багатьох з вас. Адже в кожному класі знайдуться хлопчики й дівчатка, які захоплюються колекціонуванням марок. Так, філателія — це збирання марок та інших поштових знаків, але не тільки збирання, а й дослідження, вивчення їхньої історії. Марки збирав Фрідріх Енгельс для дочки Карла Маркса Елеонори. Максим Горький посилав марки синові та знайомим хлопчикам і дівчаткам, жартівливо називаючи себе «поставником марок». Пристрасними колекціонерами були академік І. П. Павлов, командир легендарного крейсера «Варяг» В. Ф. Руднєв, Герой Радянського Союзу, полярник Е. Т. Кренкель... Збирають марки космонавти, чемпіон світу з шахів Анатолій Карпов, народні артисти СРСР Михайло Жаров, Анатолій Солов'яненко...

— А що ж робити тим, у кого ще немає колекції марок? — запитаєте ви. Потрібно почати їх збирати. Тільки не кваптеся накопичувати все, що потрапляє до рук, щоб потім можна було похвалитись: а у мене он скільки марок! Справа не в кількості, а в якості, в доцільності збирання марок.

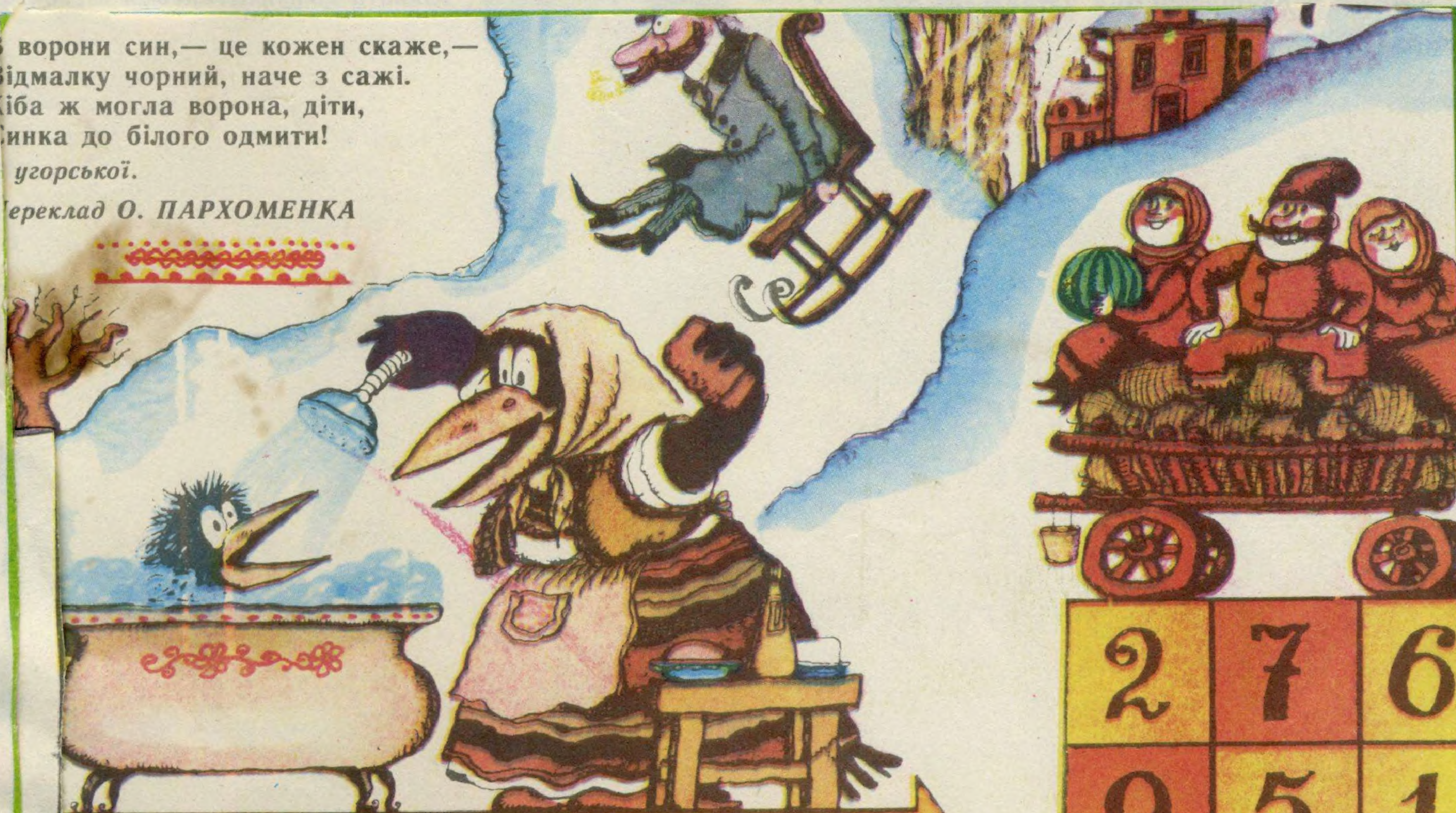
Насамперед, варто чітко визначити тему своєї колекції, як от: «Під прапором Леніна», «Моя Батьківщина», «Мир — це щастя», «Збройні сили Країни Рад», «Освоєння космосу», «Рідна природа», «Фізкультура і спорт», «Щасливе дитинство» тощо.

Ось кілька наших порад. Не можна брати марки руками. Для цього є пінцет. Філателія, як і книги, зошити, потребує чистоти. Найкраще зберігати марки в спеціальних філателістичних альбомах — клясерах. Відокремлювати марку від конверта чи старої наклейки потрібно у воді. Попередньо виріжте марку з частиною конверта чи бандеролі й опустіть в теплу (не гарячу!) воду. Через 20—30 хвилин марка відклеїться. Сполосніть її і покладіть між двома аркушами чистого промокального паперу. Аркуші притисніть легким пресом і залиште так доти, доки марка не висохне.

Марки потребують догляду, уваги, але й допомагають глибше пізнавати світ, виховують охайність; вчать систематизації. Кращі колекції юних філателістів демонструються на виставках нарівні з дорослими. Наприклад, першокласник киянин Ігор Драговоз показував на виставці Мінського району міста Києва колекцію «Флот на поштовій марці». На республіканській виставці демонструвалися колекції учнів другого класу львів'ян Сергія Кравцова та Олі Нікітченко «Наша Червона Зірка», а третьокласник Владик Стрелковський, киянин, виступив з колекцією «Колесо».

Філателія кличе допитливих.

Олександр ТЕСЛЯ

ворони син,— це кожен скаже,—
ідмалку чорний, наче з сажі.
іба ж могла ворона, діти,
инка до білого одмити!

угорської.

ереклад О. ПАРХОМЕНКА

еревірте відповіді на головомки, вміщені в № 11 та 12 «Барвінку» за минулий

а ярмарок ходили троє: чоловік, його жінка та його сестра.

Суми чисел по вертикалях, горизонталях і діагоналях будуть однакові, якщо числа в квадраті розмістити так:

2	7	6
9	5	1
4	3	8

Ще один новий рік прийшов на нашу землю. Особливим він буде для жовтенят. Ви пройдете маршрутами гри-подорожі «Жовтенята — по країні Жовтня», присвяченими 60-тій річниці з дня народження Всесоюзної піонерської організації імені В. І. Леніна та 60-річчю СРСР. Для вас, членів клубу «Знай, люби, бережи» стало вже звичним відзначати свята цікавими справами. От і вирішив Барвінок допомогти вам визначити конкретні завдання по охороні природи.

Насамперед візьміть активну участь в операції «БАРВІНОК». *На ознаменування ювілею* Країни Рад посадіть навесні Клумби дружби, на яких ростимуть квіти з усіх братніх республік. Готуватись до цього потрібно вже тепер. Не гаючись, зв'яжіться з ровесниками із інших республік, вишліть їм насіння зі своїх квітників і попросіть у них насіння їхніх квітів. Клумби дружби закладіть біля пам'ятників Леніну, видатним діячам партії і держави, біля обелісків полеглим воїнам, піонерам-героям...

У січні ще стоять тріскучі морози. Як же тут не допомогти нашим пернатим друзям? Стати учасником операції «ГОДІВНИЧКА» *можуть усі жовтенята*. Напишіть нам, яку годівничку зробив кожен з вас особисто? Скільки пташиних їдалень і годівниць для звірів «працює» в мікрорайоні вашої школи?

Триває також операція «БІЛА СТЕЖКА». По снігу навчіться «читати» звірині сліди.

ЯК ЖИВЕ СІЧНЕВИЙ ЛІС?

Ведмідь міцно спить у своєму барлозі.

Шишкарі старанно насиджують яйця.

Жаби, зарившись у мул, зaці-

ПЕРЕВІРТЕ ЦІ ПРИКМЕТИ

— Перший сніг не лежить довго.

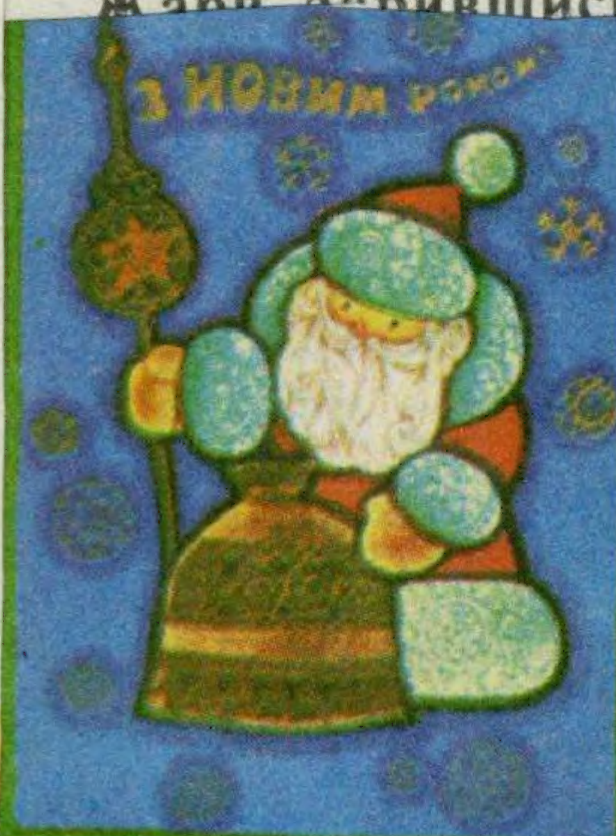
— Гуска лапку підбирає — на мороз.

— Горобці розцвірінька-

РЯДКИ З ЛИСТІВ

«...Щоліта ми допомагаємо співробітникам Чорноморського заповідника окільцьовувати птахів».

Юннати Голопристанської середньої

Еллен НІЙТ

КОМА

Я свій портфель перебирала
І вивертала аж до дна.
Аж глядь — додолу кома впала.
Звідкіль це випала вона?

З якого утекла рядочка,
Забувши правила свої?
Либонь, од «що» відбилась мовчки
Й не втрапить, де воно стоїть?

Всі зошити переглядаю —
Мені та помилка нащо?!
Я утікачку повертаю
На місце коми перед «що».

Дрібненька кома, як мачина,
Але хіба це дивина,
Що й кома помага людині,
Як чесно трудиться вона?!

З естонської.
Переклад Г. КИРПИ

Едіт МАРКУШ

ВОРОНЯЧЕ КУПАННЯ

Вороненя купала мати.
Вороненя ану кричати!
Йому зайшло у вічі мило,
А мати мила, мила, мила!

В ворони син,— це кожен скаже,—
Відмалку чорний, наче з сажі.
Хіба ж могла ворона, діти,
Синка до білого одмити!

З угорської.
Переклад О. ПАРХОМЕНКА

Франтішек ГРУБІН

НА ГІРЦІ

Ми летим під крик і сміх,
Прямо носом риєм сніг.
Наші тата тут, бувало,
Також падали немало.
Дідусі, було,— і ті
Мчали вниз на животі.
Гнали їх прабабці в дім
І штанці латали їм.

З чеської.
Переклад О. ПАРХОМЕНКА

Перевірте відповіді на головоломки, вміщені в № 11 та № 12 «Барвінку» за минулий рік.

На ярмарок ходили троє: чоловік, його жінка та його сестра.

Суми чисел по вертикалях, горизонталях і діагоналях будуть однакові, якщо числа в квадраті розмістити так:

2	7	6
9	5	1
4	3	8

ІНДЕКС 74022

ЦІНА 20 КОП.

НАША АДРЕСА:
252119, КИЇВ-119,
вул. ПАРХОМЕНКА, 38-40
РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛУ
"БАРВІНОК"
ТЕЛЕФОН
41-04-55

КОНКУРС ЮНИХ ХУДОЖНИКІВ

«Готель «Київ». Малюнок Марини Холоденко, 9 років, художня студія будинку піонерів і школярів Ленінського району м. Києва

Журнал видається українською та російською мовами. Засновано в 1928 році. Виходить раз на місяць. Рукописи не повертаються.
Здано до набору 12.11.81. Підписано до друку 08.12.81. Формат видання 60 × 90/8. Офсетний друк. Умовн. друк. арк. 3. Обліково-видавн. арк. 3,82. Тираж 380 000. Зам. 04974. Ціна 20 коп.

Адреса редакції: 252119, Київ-119, вул. Пархоменка, 38—42. Тел. 41-04-55.
Ордена «Знак Пошани» видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь», м. Київ.
Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна», 252047, Київ-47, Брест-Литовський проспект, 94.

«Барвинок», журнал ЦК ЛКСМУ и Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников младших классов (на украинском языке).
Журнал издаётся на украинском и русском языках. Основан в 1928 году. Выходит ежемесячно.

Адрес редакции: 252119, Киев-119, ул. Пархоменко, 38—42. Тел. 41-04-55.

Ордена «Знак Почёта» издательство ЦК ЛКСМУ «Молодь», г. Киев.
Ордена Ленина комбинат печати издательства «Радянська Україна», 252047, Киев-47, Брест-Литовский проспект, 94.

Текст набрано з застосуванням вітчизняного фотонабірного комплексу «Каскад».